

Biblické úvahy a modlitby na osm dní

První den: Ať se valí právo jako vody (Am 5,24)

Am 5,22-25

L 11,37-44

Zamyšlení

My křesťané se někdy dokážeme naplno ponořit do modlitby a bohoslužby, mnohem menší zájem ale projevujeme o lidi chudé a na okraji. Stává se, že v kostele se vroucně modlíme, ale zároveň utlačujeme své bližní nebo ničíme životní prostředí. Indonéští křesťané si uvědomují, že v jejich zemi žijí také ti, kdo se ze všech sil snaží praktikovat víru, ale zároveň utlačují vyznavače jiných náboženství a někdy k tomu používají také násilí. Ježíš nás ovšem v Lukášově evangeliu upozorňuje, že vnějším projevem právě bohoslužby je jednat spravedlivě, a rozhodně odsuzuje ty, kdo tuto povinnost zanedbávají.

V Ámosově proroctví Bůh odmítá bohoslužbu těch, kdo nejednají spravedlivě, a to až do chvíle, než se „valí právo jako vody, spravedlnost jak proudící potok“ (5,24). Prorok trvá na tom, že mezi bohoslužbou a skutky spravedlnosti existuje nezrušitelné pouto. Když křesťané společně naslouchají nářku chudých a utlačovaných, rostou ve společenství mezi sebou navzájem i s trojjediným Bohem.

Modlitba

Bože vdov, sirotků a cizinců,
tys nám ukázal cestu spravedlnosti.
Pomoz nám po této tvé cestě jít
a konat spravedlnost jako pravou službu tobě,
ať tě jako křesťané společně uctíváme nejen v srdci a v duchu,
ale také svými skutky.
Kéž nám tvůj Svatý Duch pomáhá a vede nás,
abychom vždy usilovali o spravedlnost
a naše skutky aby byly posilou pro mnoho lidí.
Prosíme o to v Ježíšově jménu. Amen.

Druhý den: Vaše slovo buď „ano, ano – ne, ne“; co je nad to, je ze zlého (Mt 5,37)

Ef 4,22-25

Mt 5,33-37

Zamyšlení

Násilí vůči druhým lidem se neprojevuje jen fyzickým napadením nebo loupeží, ale také pomluvou a šířením nepravdy. Sociální sítě umožňují, aby se nepravdy téměř ihned dostávaly k širokému publiku. Indonéští křesťané si uvědomují, že tímto způsobem některá náboženská uskupení, včetně křesťanů, často šíří lži a předsudky o příslušnících jiného vyznání. Lidé se ze strachu a kvůli nebezpečí odvety bojí postavit se na stranu pravdy, a pokud jsou konfrontováni s nespravedlností a lží, které mají vyvolat obavy, raději mlčí.

Ježíš neohroženě prohlašuje: „Vaše slovo buď ‚ano, ano – ne, ne‘; co je nad to, je ze zlého.“ Faleš ničí dobré vztahy mezi jednotlivci i mezi uskupeními a také mezi církvemi. Nepoctivost narušuje jednotu církve. List Efezským nám připomíná, že jsme v Kristu všichni údy téhož těla. Pro křesťany z toho plyne výzva jednat čestně a jeden druhému se zodpovídat, aby tak naše vzájemné společenství mohlo růst. Pak už s námi nebude duch zla, ale Svatý Duch Boží.

Modlitba

Bože spravedlnosti,
daruj nám moudrost,
abychom dokázali rozlišit dobré od zlého.
Pomáhej nám žít poctivě a mluvit vždy jen pravdu.
Dej nám odvahu držet se pravdy i tehdy,
když na nás druzí útočí.
Kéž se vždy vyvarujeme šíření falše
a stáváme se nástroji jednoty a pokoje
při šíření radostné zvěsti pro všechny lidi.
Prosíme o to ve jménu tvého Syna Ježíše. Amen.

Třetí den: Hospodin je milostivý, plný slitování (Ž 145,8)

Ž 145,8-13

Mt 1,1-17

Zamyšlení

„Hospodin je ke všem dobrotivý, nade vším, co učinil, se slitovává,“ prohlašuje žalmista a hlásá, že Boží láska překonává všechny etnické, kulturní, rasové a dokonce i náboženské hranice. Tuto šíři odráží také Ježíšův rodokmen, jak ho podává Matoušovo evangelium. Zatímco ve starověku byla žena považována za méněcennou anebo za majetek svého otce a později manžela, Matouš mezi Ježíšovými předky zmiňuje i čtyři ženy, přičemž dvě z nich – Rút a Rachab – byly pohanky. Další tři předkové ze seznamu byli známí jako hříšníci, mezi nimi také cizoložník, král David. Pokud se tito lidé objevují v Ježíšově rodokmenu a stávají se součástí lidských dějin Boha, je to znamením, že Boží plán spásy zahrnuje všechny – muže i ženy, hříšníky i spravedlivé – bez ohledu na jejich životní podmínky, původ a osobní historii.

Indonésie je stát, který tvoří 17 000 ostrovů a 1 340 různých etnických skupin, a hranice těchto etnik často kopíruje i hranice mezi církvemi. To může někoho vést k dojmu, že je jediným vlastníkem pravdy, a tak narušuje jednotu církve. V současném světě, kde sílí etnický i náboženský fanatismus a duch nesnášenlivosti, mohou křesťané rodině lidstva sloužit tím, že budou společně přinášet svědectví o všeobjímající Boží lásce a společně s žalmistou hlásat, že „Hospodin je milostivý, plný slitování“ ke všem.

Modlitba

Otče, Synu a Duchu Svatý, jediný Bože,
vzdáváme ti chválu za tvou velikou slávu,
která se projevuje v celém stvoření.
Dej nám otevřené srdce,
které bude schopné pojmout všechny oběti diskriminace.
Pomáhej nám růst v lásce,
které jsou cizí předsudky a nespravedlnost.
Daruj nám milost,
abychom ctili jedinečnost každého člověka,
a tak ve své rozmanitosti zakusili jednotu.
Prosíme o to ve tvém svatém jménu. Amen.

Čtvrtý den: Buďte spokojeni s tím, co máte (Žd 13,5)

Žd 13,1-5

Mt 6,25-34

Zamyšlení

Pisatel Listu Židům varuje před přílišnou náklonností k penězům a hmotným věcem. I když často propadáme dojmům, že nikdy nemáme dost, text upírá naši pozornost k Boží prozřetelnosti a ujišťuje nás, že Pán své stvoření nikdy neopustí. Bůh ve své dobrotě stvořil úrodnou zemi, řeky a moře, aby dal dostatek potravy i pitnou vodu všem živým tvorům, a přesto se tyto základní potřeby mnoha lidem nedostávají. Lidská slabost a chamtivost často působí zkaženost, nespravedlnost, bídu a hlad. Nestarat se o druhé, s nikým se nedělit a místo toho hromadit peníze, potravu i přírodní zdroje pro sebe, pro svůj národ nebo etnickou skupinu může být lákavé.

Ježíš nás ovšem učí, že hmotné věci nemají stát ve středu naší pozornosti. Raději bychom měli hledat především Boží království a jeho hodnoty v důvěře, že náš nebeský Otec se o nás postará. Některé indonéské církve poskytují v posledních letech nejrozličnější finanční, osobní i vzdělávací podporu malým křesťanským společenstvím ve venkovských oblastech. Tímto prostým a praktickým způsobem vzájemné lásky dávají najevo, že je s jejich spolubratry spojuje pouto jednoty, které je Božím darem jeho církvi. Povedeme-li prostší život a nebudeme-li se snažit vydělat víc, než kolik potřebujeme, ani hromadit zásoby pro budoucnost, budeme moci ze země, našeho společného domova, udělat o něco spravedlivější místo.

Modlitba

Slitovný Bože,
děkujeme ti za tvé hojné dary.
Dej nám, prosíme, svou milost,
abychom všechna požehnání
přijímali v prostotě a s pokornou vděčností.
Pomoz nám žít spokojeně
a ochotně se dělit s potřebnými,
aby všichni mohli zakusit jednotu v lásce,
která pramení u tebe,
naš trojjediný Bože,
který žiješ a kraluješ
po všechny věky věků. Amen.

Pátý den: Abych přinesl chudým radostnou zvěst (L 4,18)

Am 8,4-8

L 4,16-21

Zamyšlení

Prorok Ámos kárá obchodníky, kteří kvůli co nejvyššímu zisku podváděli a vykořisťovali chudé. Zároveň zdůrazňuje, že Bůh jejich provinění vidí a nikdy na ně nezapomene. Bůh naslouchá nářku obětí nespravedlivého jednání a nikdy neopouští ty, které druzí vykořisťují a jednají s nimi nepoctivě.

Žijeme v globalizovaném světě, kde bují vykořisťování a nespravedlnost, a lidé jsou tak vytlačováni na okraj. Propast mezi bohatými a chudými se stále rozšiřuje. Hospodářské výsledky se stávají rozhodujícím faktorem pro vztahy mezi lidmi, národy a společnostmi. Ekonomické otázky mezi nimi také často vyvolávají napětí a konflikty. Míru se těžko může dařit tam, kde chybí spravedlnost.

Jako křesťané máme všichni z moci společného křtu podíl na Ježíšově prorockém poslání hlásat slovem i skutkem radostnou zvěst chudým a slabým. Když toto poslání přijmeme, Duch Páně sestoupí také na nás a dá nám sílu usilovat o spravedlnost. Naše křesťanská důstojnost nás zavazuje mluvit a jednat tak, aby lidé kolem nás každý den prožívali, jak se naplňují slova ze svitku proroka Izaiáše, která Ježíš hlásal v Nazaretu.

Modlitba

Bože, náš Otče,
odpusť nám dychtivost po moci
a osvobod' nás od pokušení druhé utlačovat.
Pomoz nám svým Svatým Duchem společenství,
abychom žili solidárně s bližními,
a spolu s tvým Synem Ježíšem se tak podíleli
na naplnění tvého příslibu
dát svobodu těm, které sužuje chudoba a útlak.
Prosíme o to v jeho jménu. Amen.

Šestý den: Jeho jméno je Hospodin zástupů (Jr 10,16)

Jr 10,12-16

Mk 16,14-15

Zamyšlení

Stvořený svět je projevem úchvatné Boží moci. Jeho velikost se ukazuje v celém jeho tvorstvu a skrze ně: „Jeho jméno je Hospodin zástupů.“

Dnes se ovšem potýkáme s vážnou celosvětovou ekologickou krizí, která ohrožuje samu existenci přírody. Mnozí lidé z chamtivosti cítí nutkání vykořisťovat stvoření nad jeho možnosti. Ve jménu rozvoje se kácení lesy a znečištění ničí zemi, vzduch, řeky i moře. Tak se znemožňuje zemědělské využití, pitná voda se stává nedostupnou a zvířata umírají. K tomu je dobré si připomenout, že Ježíš po svém zmrtvýchvstání přikázal učedníkům hlásat radostnou zvěst „všemu stvoření“. Žádná jeho část totiž nestojí mimo Boží plán všechno stvořit nové. A tak se neobejdeme bez obrácení: je třeba, abychom se odvrátili od sklonu vykořisťovat a přiklonili se k postoji, který stvoření docení a smíří nás s ním.

Ekologická hnutí, do kterých se zapojují věřící různých vyznání v Indonésii i na mnoha dalších místech, křesťany podněcují k budování ekologicky příznivých kostelů i k tomu, aby se stavěli proti devastaci životního prostředí. To křesťany spojuje, aby vydávali svědectví o svém Stvořiteli, „vždyť všechno vytvořil on“. Když budeme společně s ostatními křesťany bránit náš pozemský domov, nepouštíme se jen do jakéhosi aktivismu. Naplňujeme tak Pánův příkaz hlásat radostnou zvěst o Boží lásce, která všemu tvorstvu přináší uzdravení a obnovu.

Modlitba

Milující Bože,
tvým slovem všechno povstalo.
Děkujeme ti za veškerý svět,
který zjevuje tvou slávu, krásu a laskavost.
Daruj nám moudrost,
abychom po zemi kráčeli s respektem
a společně se stávali proroky tvé radostné zvěsti
určené všemu stvoření. Amen.

Sedmý den: Ženo, tvá víra je veliká (Mt 15,28)

1S 1,3-17

Mt 15,1-28

Zamyšlení

Chaninu vroucí a z hloubi duše přednášenou modlitbu si Élí špatně vyloží a její prosby odsoudí jako opilecké mumlání. Její odpověď, v níž ho vyzývá, aby ji neměl za „ničemnou ženu“, obměkčí srdce kněze a on ji propouští s požehnáním. Podobně když kananejská žena prosí Ježíše, aby uzdravil její dceru, on ji nejprve odmítá a říká, že přišel pouze kvůli svému lidu. Ona ale směle trvá na své prosbě, a když Ježíš poznává její velikou víru, vyslyší ji. V obou případech se žena, stojící zpočátku na okraji a zdánlivě nehodná pozornosti, ozvala prorockými slovy, která obměkčila srdce, a tak přinesla uzdravení a záchranu.

Upozadování a potlačování ženského hlasu přetrvává i v naší době. Dokonce i v našich církvích často máme spoluvinu na existenci kultury, která ženy nedoceňuje. Když si křesťané své vlastní selhání v této oblasti uvědomí, zřetelněji poznávají hrůzu násilí páchaného na ženách a dětech, které jsou násilím odvlčeny ze svého domova a prodány do jiné země. Zde se s nimi i s dalšími imigranty-dělníky zachází, jako by byli méně než lidé, a upírají se jim i ta nejzákladnější lidská práva. Indonéské církve v posledních letech spustily společnou akci v boji proti obchodování s lidmi a pohlavnímu zneužívání dětí. Jejich úsilí i snahy příslušníků jiných náboženství jsou přitom stále naléhavěji potřebné, protože v některých částech země počet obětí těchto trestných činů narůstá.

Když se křesťané setkávají při modlitbě a společné četbě Písma, aby skutečně naslouchali Božímu hlasu, možná přitom zjišťují, že Bůh dnes mluví i v nářku těch, kdo se nejčastěji stávají oběťmi zneužívání. Když společně zaslechnou Boží volání, podnítí je to, aby se spojili také v činech proti obchodování s lidmi a dalšími podobami zla přítomnými v našem světě.

Modlitba

Milosrdný Bože,
v tobě má svůj kořen lidská důstojnost.
Z tvé milosti a moci
proměnila Chanina slova srdce kněze Élího,
z tvé milosti a moci
pohnula slova kananejské ženy Ježíše k tomu,
aby uzdravil její dceru.
Dej nám odvahu,
abychom ve snaze projevit jednotu církve
odmítali všechny podoby násilí na ženách
a docenili dary Ducha,
kterými ženy přispívají ke službě církve.
Prosíme o to skrze našeho Pána, Ježíše Krista,
který s tebou a s Duchem Svatým žije a kraluje
po všechny věky věků. Amen.

Osmý den: Hospodin je světlo mé a moje spása (Ž 27,1)

Ž 27,1-4

J 8,12-20

Zamyšlení

Po celých osm dní tohoto Týdne modliteb za jednotu křesťanů jsme v každodenních zamyšleních uvažovali nad řadou situací, kterým dnes svět čelí: chamtivostí, násilím, vytlačováním na okraj, zneužíváním, chudobou, znečišťováním životního prostředí, hladem a obchodováním s lidmi. Církve v Indonésii si uvědomují, že tyto problémy představují výzvu, s níž jsou konfrontováni všichni křesťané. Připouštějí a vyznávají, že některé z těchto hříchů poznamenaly také život jejich církevních společenství, zraňují jejich jednotu a oslabují jejich svědectví světu. Zároveň si uvědomují, že existuje také množství slibných příkladů toho, jak se církve spojují při vydávání svědectví o své jednotě v Kristu.² Křesťané jinde ve světě mohou zmínit řadu dalších příkladů ze svého vlastního prostředí.

Den za dnem, rok za rokem a zejména během tohoto Týdne modliteb za jednotu křesťanů se věřící z různých církví spojují při společné modlitbě, vyznávají svou společnou křesťanskou víru, naslouchají Božímu hlasu v Písmu a společně se modlí za jednotu Kristova těla. Vyznávají tak, že pramenem veškeré jednoty je Nejsvětější Trojice a že Ježíš je světlo světa slibující světlo života každému, kdo ho následuje. Mnoho případů nespravedlnosti ve světě jim často působí smutek nebo je hněvá. Neztrácejí ale naději a rozhodují se jednat, protože Pán je jejich světlem a jejich spásou, je oporou jejich života a oni se nebojí.

Modlitba

Bože, naše oporo,
chválíme tě za to,
že nás ve své láskyplné dobrotě
podpíráš v časech zkoušek
a v časech temnoty nám ukazuješ své světlo.
Proměň naše životy,
abychom se mohli stát požehnáním pro druhé.
Pomáhej nám žít jednotu v různosti
jako svědectví o tvém společenství
Otce, Syna a Ducha Svatého,
jediného Boha nyní i na věky. Amen.

² Srov. oddíl „Ekumenická situace v Indonésii“.

Ekumenická situace v Indonésii³

Úvod

Indonéská společnost je pluralitní a představuje domov pro množství různých kmenů, jazyků, kultur a náboženství. Z celkem 265 milionů tamního obyvatelstva tvoří asi 12 % katolíci a protestanti. Křesťanství do Indonésie poprvé dorazilo už v sedmém století, kdy ho uvedli nestoriáni na sever Sumatry, avšak zde se neudrželo. Poté evangelium přinesli katoličtí misionáři, kteří přišli vzápětí po portugalských kupcích na počátku 16. století. Patřil mezi ně také jezuita sv. František Xaverský, který působil na Moluckých ostrovech v letech 1546 – 1547. První křest se uskutečnil roku 1534 v oblasti Mamuya na moluckém ostrově Halmahera. Portugalce z Indonésie v roce 1605 vytlačili Nizozemci pod vlajkou obchodního spolku *Vereenigde Oost-Indische Compagnie* (Sjednocená východoindická společnost). S příchodem těchto nizozemských kupců bylo do Indonésie uvedeno protestantství a dosavadní katolíci byli nuceni k němu konvertovat.

Původním záměrem východoindické společnosti bylo získávat koření, které produkovala zejména východní část dnešní Indonésie. V dalších letech ovšem společnost také zastupovala nizozemskou koloniální vládu a uváděla do regionu kalvinistickou podobu protestantství, jak ji v 17. století praktikovaly církve v Nizozemí. Reformovaná církev zde byla oficiálním státním náboženstvím a jako taková měla zvláštní privilegia.

Později se misionáři, kteří do Indonésie dorazili především z Nizozemí a Německa, omezovali vždy na působení u jednoho kmene. V důsledku toho má rozdělení křesťanů v Indonésii tendenci kopírovat kmenové hranice. Většina křesťanských společenství užívala k bohoslužbě jazyk daného kmene, postupně však přijala také indonéštinu, úřední řeč země. Po příchodu evangelikálního hnutí obnovy a charismatického hnutí během minulého století a v posledních desetiletích také pravoslavného křesťanství představují církve v Indonésii širokou škálu křesťanských tradic, zahrnujících katolictví, luteránství, reformované, letniční, evangelikální, charismatické, baptisty, Adventisty sedmého dne, Armádu spásy a pravoslaví.

Tyto církve mezi sebou mnoha způsoby a na nejrůznějších platformách spolupracují, aby reagovaly na otázky související s jednotou křesťanů a také na obecné problémy společnosti v rámci místní, regionální i celostátní úrovně. Například ženy z různých křesťanských společenství působících v jakartské čtvrti Kebayoran společně připravují velice levné obědové balíčky pro řidiče na cyklorikšách (*becak*), rodiny s nízkým příjmem a lidi bez domova. Pořádají pravidelná setkání svého společenství a s dalšími ženskými skupinami z různých míst také každý rok slaví Světový den modliteb, aby prosily za mír a spravedlnost pro své okolí.

Společenství církví v Indonésii

Persekutuan Gereja-gereja di Indonesia, Společenství církví v Indonésii, je sdružení protestantských církví, které v zemi působí. Založeno bylo pod názvem *Dewan Gereja-gereja di Indonesia*, Rada církví v Indonésii, 25. května 1950 s cílem sjednotit církve v této zemi. Sen o jednotné radě církví, která by koordinovala zejména práci nejrůznějších misijních organizací, ovšem existoval už dávno předtím a dokonce před druhou světovou válkou. Podnětem se stalo vyhlášení nezávislosti v roce 1945, kdy církve v mnoha částech země pocítily potřebu dát najevo svou jednotu. Na svém desátém valném shromáždění, konaném

³ Veškerá práva vztahující se k tomuto textu i odpovědnost za něj náleží výhradně ekumenické skupině z Indonésie, která sestavila podklady pro Týden modliteb za jednotu křesťanů v roce 2019.

roku 1980 na ostrově Ambon, rada změnila svůj název na *Persekutuan Gereja-gereja di Indonesia* (PGI). Členové totiž dospěli k názoru, že po mnohaleté spolupráci potřebují své společenství prohloubit a posílit a zároveň se posunout od organizačních záležitostí ke společnému závazku jako svazek církví, které vzájemně a konkrétními způsoby podporují jednotu církve a hlásají evangelium v pluralitní indonéské společnosti.

Během zmíněného valného shromáždění v roce 1980 také PGI vydalo „Pět dokumentů jednoty církve“, mezi které patří: 1. Společné povolání církví v Indonésii, 2. Společné chápání křesťanské víry, 3. Vzájemné uznání a přijetí indonéských církví, 4. Stanovy, 5. Na cestě k soběstačnosti v teologii, zdrojích a financích indonéských církví. Tyto dokumenty zohledňují teologické a ekleziologické chápání členských církví ve světle jejich společného úsilí o jednotu křesťanů, jak se projevuje v konkrétních programech obnovy, rozvoje a sjednocování církví. Tyto dokumenty vždy posuzuje valné shromáždění PGI, které se svolává každých pět let. Třinácté valné shromáždění v roce 2000 rozhodlo o dalším posunu a přijalo těchto pět dokumentů jako jeden sjednocující text, nazvaný *Dokumen Keesaan Gereja* („Dokument o jednotě církve“). Očekává se, že tento dokument bude sloužit jako hlavní referenční bod pro členy PGI při jejich společném úsilí o jednotu církví a křesťanské svědectví v Indonésii. V současnosti PGI tvoří 89 členských církví včetně letničních, evangelikálních a charismatických. Vedle toho existují i regionální společenství PGI, k nimž patří menší církve a církve působící jen regionálně.

Čas od času PGI vydává zásadní veřejná prohlášení nebo rozesílá dopisy vládě Indonéské republiky v reakci na některé klíčové společenské otázky, mezi které patří dodržování náboženské svobody a podpora spravedlnosti a pokoje zejména pro lidi na okraji společnosti. Podobně PGI rozesílá pastýřské listy svým členským církvím a dotýká se v nich klíčových otázek života v Indonésii, jako je náboženská svoboda, korupce, porušování lidských práv, násilí, ochrana dětí apod. Šestnácté valné shromáždění PGI se v roce 2014 uskutečnilo s tématem „Bůh nás přivádí nazpět z propasti země“ (srov. Ž 71,20): „V solidaritě se všemi dětmi národa společně naplňujeme hodnoty *pancasily*, abychom překonali bídu, nespravedlnost, radikalismus a ničení životního prostředí.“ Toto téma pak udává směr pro činnost PGI i jeho členů pro období let 2014 až 2019. Členské církve společenství sdílejí přesvědčení, že společným kořenem všech čtyř výše zmíněných, od sebe odlišných, ale vzájemně propojených problémů je chamtivost. PGI proto podporuje takzvanou *spiritualitas keugaharian* neboli „spiritualitu umírněnosti“.

Katolictví v Indonésii a místní biskupská konference

Přes počáteční misijní úspěchy na počátku 16. století bylo katolictví pod nizozemskou nadvládou potlačováno, a to až do roku 1807, kdy politické dění v Evropě katolíkům znovu přineslo svobodu vyznání. Katolictví tak existovalo jen v izolovaných oblastech, a to až do druhé poloviny 19. a počátku 20. století, kdy díky novému vzejetí misijního úsilí začaly vznikat školy, semináře a společenství scházející se k bohoslužbě. První domorodí kněží přijali svěcení ve 20. letech 20. století a jeden z nich, P. Albertus Soegijapranata, SJ, se roku 1940 stal prvním domorodým biskupem. Jako zastávce nezávislosti země je také považován za národního hrdinu, známé je jeho heslo „Na 100 % katolík, na 100 % Indonésan“.

Indonéská katolická biskupská konference byla zformována taktéž ve 20. letech minulého století a znovu založena v 50. letech, aby do ní patřili biskupové ze všech částí nově vytvořeného nezávislého státu. Od roku 1987 nese název *Konferensi Waligereja Indonesia* (KWI). Díky dlouholeté existenci Indonéské katolické biskupské konference mohli její členové vnést klíčové postřehy do II. vatikánského koncilu (1962 – 1965), kde ovlivnili zejména podobu koncilního dokumentu *Dei verbum* o Božím zjevení. Stojí za zmínku, že první z těchto připomínek, kterou přednesl arcibiskup Gabriel Manek z diecéze Ende

na jihovýchodě země, se stavěla proti zpočátku navrhovanému dokumentu *De fontibus* se zdůvodněním, že by se stal zdrojem překážek pro dialog církve s ostatními křesťany. Vidíme tedy, že katoličtí biskupové v Indonésii jsou už od roku 1962 oddaní ekumenismu.

Spolupráce mezi PGI a KWI

Obě organizace, PGI a KWI, spolu po dlouhá léta úzce spolupracují, a to zejména při reakcích na společensky důležité otázky ve své zemi. Už od roku 1980 každý rok vydávají společné vánoční poselství, které většinou reaguje na palčivé celostátní problémy ve světle vánočních evangelií. Toto poselství se čte v katolických i evangelických společenstvích, farnostech i sborech. Postupem času se téma každoročního vánočního poselství PGI a KWI přeneslo také na celostátní úroveň. Jedna z otázek, ke kterým se obě organizace opakovaně vrací, se týká dodržování náboženské svobody všech občanů, jak je zakotvena v ústavě Indonéské republiky. PGI a KWI také vydávají veřejná prohlášení, kdykoli je nutné reagovat na aktuální společenské otázky v situacích ohrožení spravedlnosti, pokoje nebo společného dobra.

Církev v Indonésii si uvědomuje, jak důležité je budovat a dále posilovat vztahy mezi příslušníky různých vyznání. PGI a KWI se intenzivně angažují v dialogu a spolupráci mezi různými náboženstvími. Obě organizace se aktivně podílejí na spolupráci různých sdružení šesti náboženství, která jsou v Indonésii oficiálně uznávána: jde o islám, protestantské křesťanství, katolické křesťanství, buddhismus, hinduismus a konfucianismus. Jejich představitelé se čas od času setkávají, aby společně diskutovali o klíčových otázkách, a často vydávají společná prohlášení ke zvláště důležitým tématům. Také na místní úrovni se mnoho sborů a farností spojených s PGI nebo KWI aktivně zapojuje do mezináboženského dialogu a konkrétních společenských akcí.

Indonéské křesťanské fórum

Na první setkání Celosvětového křesťanského fóra (*Global Christian Forum*), konaného v keňském městě Limuru roku 2007, se vydali také účastníci z Indonésie a odnesli si odsud podněty k posílení spolupráce mezi různými křesťanskými tradicemi ve své zemi. Druhé setkání fóra se uskutečnilo roku 2012 v indonéském městě Manado. Představitelé různých křesťanských tradic během něj zahájili činnost Indonéského křesťanského fóra (*Forum Umat Kristen Indonesia*, FUKRI). Jeho členové se aktivně zapojili do uspořádání „Slavnosti jednoty křesťanů“. Ta proběhla v roce 2013 na stadionu v jakartské čtvrti Senayan jako akce předcházející desátému shromáždění Světové rady církví, které se na podzim téhož roku konalo v jihokorejském Busanu. Setkání v Jakartě navštívil generální sekretář Světové rady církví, Rev. Dr. Olav Fykse Tveit, i přípravný výbor korejského shromáždění.

Členové FUKRI se od té doby scházejí každý měsíc. Patří mezi ně Společenství církví v Indonésii (PGI), Indonéská katolická biskupská konference (KWI), Společenství indonéských evangelických církví a institucí, Společenství indonéských letničních církví, Společenství indonéských baptistických církví, Armáda spásy, Adventisté sedmého dne a Pravoslavná církev. Nejprve se setkávali jen proto, aby posilovali vzájemné bratrství, časem se ale jejich diskuze začaly intenzivněji soustředit na to, jaké místo zaujímají křesťané v pluralitní a rychle se měnící indonéské společnosti. Společně s Národní modlitební sítí pořádá FUKRI modlitební setkání, zaměřující se na palčivé celospolečenské otázky, a připomnělo si také pětisté výročí reformace. V poslední době ve FUKRI proběhla diskuze nad společným dokumentem Světové rady církví, Papežské rady pro jednotu křesťanů a Světové evangelikální aliance, nazvaným „Křesťanské svědectví v multináboženském světě: Doporučení pro vedení misie“. Členové fóra tento ekumenický dokument považují za cenného průvodce, jak indonéské církve mohou vydávat svědectví v pluralitní společnosti, a zavázali se ho ve svých členských církvích šířit k dalšímu studiu.